

education, 3(55), 43-50. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/Tvo_2016_3_10.pdf

3. Tkachuk, I. L. (2021). *The painting of the Ukrainian art groups «Paris Commune» and «Painting Reserve» of the late 1980s - mid-1990s: integrative models of perception* [Diss. ... candidate M.Sc. (Doctor of Philosophy). Lviv National Academy of Arts]. Lviv.

4. Chudnivets, A. S. (2019). *Petrykiv painting as a phenomenon of Ukrainian artistic culture* [Author's Ref. ... candidate myst-va National Academy of Arts of Ukraine. Institute of Problems of Contemporary Art]. Kyiv. URL: http://www.mari.kiev.ua/sites/default/files/inline-files/Avtoref_A_S_Chudnyvets.pdf

UDC 130.2:17.035.3:[7.041.7+821.161.2'06-1

THE AUTHOR'S INTERPRETATION OF THE DEEP MEANINGS OF CULTURE IN AN ARTISTIC AND POETIC CONTEXT [Rec. on the author's album «Blooming Ukraine» Iryna Kuzmytska and Olga Shkyra].

I. Kuzmytska. Flowered Ukraine: album / Iryna Kuzmytska, Olga Shkyra. 2nd edition. add. and processing Pereyaslav : Focus – Media, 2023. 31 p., fig.

Molderf Tetiana – Doctor of Philosophy, teacher of solo singing at the department of musical art and teaching methods, Hrygorii Skovoroda University in Pereyaslav, Pereyaslav

A retrospective review of the author's album «Blooming Ukraine» revealed its deep cultural content, the wide range of which reflected the spiritual essence of the Ukrainian nation with its valuable traditions, piety, and dignity. The worldview author's vector created new landmarks in the perception of «beautiful», attracted the synergy of two types of art – pictorial and poetic, united common ideas and thoughts in the reflection of the blessed beauty of the universe, goodness, harmony. The reviewer noted the originality of the corpus of the author's artistic initiatives in the represented artistic and poetic works, their transfer into a new meaningful framework – reframing – as evidence of the birth of an unusual product of creativity, capable of captivating art connoisseurs with beauty and intelligence, multiplying their aesthetic perception, touching emotion, deepening the sense of identity with the majesty of Ukrainian culture.

Key words: Ukrainian identity, sacred symbol, image, composition, painting, poetic accompaniment.

Надійшла до редакції 27.10.2023 р.

УДК 78.033.2

ЕТНОМУЗИКОЛОГІЯ ТА МУЗИЧНА МЕДІЄВІСТИКА ЯК СКЛАДОВІ ДИСЦИПЛІН МУЗИЧНО-ІСТОРИЧНОГО І МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНОГО ЦИКЛУ СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

Каплун Тетяна Михайлівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувачка кафедри музичного мистецтва та звукорежисури Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса
<https://orcid.org/0000-0003-0367-5559>
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.789>
tat_kap@i.ua

Розглядаються актуальні проблеми сучасної вищої музичної освіти, в якій вагоме місце посідає ознайомлення здобувачів всіх рівнів вищої освіти з результатами музикознавчого дослідження в теренах таких наукових напрямів як етномузикологія та музична медієвістика. Автор ознайомлює з можливістю поступового засвоєння основ і провідних принципів вказаних сфер музикознавства у різноманітних освітніх компонентах рівнів бакалаврату, магістратури та аспірантури, а також наступним ґрунтовним опрацюванням сучасних проблем етномузикології і музичної медієвістики на рівні третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Ключові слова: вища освіта в Україні, сучасна вища музична освіта, етномузикологія, музична медієвістика, фольклор, духовна музика, музикознавчі дослідження, сакральні піснеспіви, монодія, невменна нотація.

Актуальність дослідження. Сучасна вища музична освіта має надати здобувачам усіх рівнів вищої освіти ґрунтовну історико-теоретичну базу, різноманітну інформаційну та практичну професійну основу, що має великий творчий потенціал і активно слугуватиме майбутнім музикантам різних спеціалізацій. Ці якості присутні в таких значних і складних сферах сучасного музикознавства як етномузикологія та музична медієвістика. Елементи теорії і історії вказаних наукових сфер можуть бути присутні в різних освітніх компонентах бакалаврського і магістерського рівнів, а також і найвищого третього рівня вищої освіти – аспірантського, де можуть являти собою цілісну і багатогранну музично-теоретичну і музично-історичну систему.

Етномузикологія та музична медієвістика в якості освітніх компонентів присутні в різних освітніх програмах українських і іноземних закладів вищої освіти.

Розглянемо провідні музичні навчальні заклади, в яких вказані дисципліни викладаються досить давно і мають потужне освітнє і наукове підґрунтя. Крім того, увага буде зосереджена на особливостях викладання вказаних дисциплін в університетському середовищі, де музична освіта представлена не

спеціалізованим музичним вищим навчальним закладом, а однією чи декількома кафедрами музичного напряму, найчастіше виконавського. В якості прикладу автор публікації наведе досвід особистого викладання на кафедрі музичного мистецтва Міжнародного гуманітарного університету (Одеса) у порівнянні з викладанням дисциплін указаних напрямів в Одеській національній музичній академії ім. А.В. Нежданової.

Останні дослідження та публікації. Питання сучасної музичної освіти в Україні є актуальними і досить гострими нині. Знання національних музичних традицій, заглиблення в особливості традиційного фольклорного і раннього професійного музичного шарів української музичної історії, безперечно, допомагає створити у сучасних здобувачів помітну і простору музично-історичну панораму та усвідомити глибину вітчизняної культури. Зазначимо, що в останні роки ці питання піднімаються у дискусіях викладачів вищих музичних закладів. Питання історії становлення Кафедри музичної фольклористики та Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенко, а також особливостей викладання етномузикології у різних навчальних закладах Львова (діяльність Ф. Колесси у 30-х рр. ХХ ст. у Львівському університеті, де відомий фольклорист був завідувачем кафедри фольклору та етнографії і, «окрім предметів фольклористично-філологічного спрямування, вважав за потрібне запровадити бодай факультативи і з музичного фольклору»; введення С. Людкевичем від середини 1940-х рр. у програму більшості факультетів Львівської консерваторії предмету «Народна музична творчість», впровадження наприкінці 50 – початку 60-х рр. послідовниками С. Людкевича – музично-етнографічної практики, педагогічна діяльність видатного українського фольклориста В. Гошовського, який створив потужну наукову етномузикологічну школу, активна освітня та наукова праця завідувача Б. Луканюка і членів кафедри історії української музики та фольклористики і Науково-дослідної музично-етнографічної лабораторії, створених відповідно у 1991 та 1992 рр.) присутні в статті львівських дослідників І. Довгалюк і Л. Добрянської [2; 6–10].

Стаття сучасної київської дослідниці, доцента кафедри теорії музики НМА України ім. П. Чайковського Є. Ігнатенко присвячена питанням викладання у сучасному виші візантійської церковної традиції співу і необхідності їх актуалізації в Україні на прикладі навчального курсу «Візантійська музика: теорія і практика» [3; 116]. Як зазначає сам автор, в публікації визначені головні ідеї та завдання вказаного навчального курсу, «а також коло дотичних дискусійних наукових і методичних питань щодо його реалізації у навчальному процесі» [3; 116]. Впроваджений навчальний курс був три роки тому і його головною метою є «навчити студентів виконувати візантійську музику за автентичним записом». ¹ У висновках своєї роботи музикознавиця справедливо проводить паралель між класичною філологічною освітою перших університетів України (Острозька і Києво-Могилянська академії), де основою освіти було знання грецької, латинської і церковнослов'янської мов, і освоєнням давніх богослужбових монодичних стилів співу, які на сьогоднішній день «є своєрідним поверненням до класичної освіти» [3; 123]. І, дійсно, на рівні здобуття вищої музичної освіти звернення до класичних основ української музичної традиції є тією основою, що допоможе сучасному студенту і аспіранту мати фундаментальну основу свого майбутнього буття як музиканта-професіонала, незалежно від форм і напрямів його музичної діяльності.

Метою дослідження є виявлення великих потенційних можливостей введення різних аспектів етномузикології та музичної медієвістики в курси музично-теоретичних та музично-історичних дисциплін різних рівнів вищої освіти (бакалаврського, магістерського, аспірантського) з різним ступенем заглиблення в ті або інші сторони вказаних явищ.

Виклад основного матеріалу. Етномузикологія (споріднені терміни – етномузикознавство, музична фольклористика, музична етнографія, музична антропологія та ін.), як наукова дисципліна, поєднує різноманітні явища порівняльного музикознавства, історії і теорії музики, історії і психології етносів, культурної антропології, історії, фольклору, мистецтвознавства, культурології, етнохореології, етнолінгвістики та інші. Як відомо, одним із перших у музикознавстві цей термін вживає відомий український фольклорист К. Квітка у 1928 р. у статті «Максимович і Аляб'єв в історії збирання українських мелодій» [4]. Історія формування терміну «етномузикологія» розглядається сучасним українським дослідником Б. Луканюком в його роботі «До історії терміна "етномузикологія"» [5].

Зазначимо, що сутністю етномузикології є багатостороннє вивчення етнічно-музичних (головним чином, фольклорних) традицій у різноманітні жанрів, стилів, регіональних особливостей, квазіфольклорних явищ та інших аспектів історії і теорії народно-музичної традиції. Історії становлення та розвитку змісту музично-фольклористичних дисциплін у системі вищої музичної освіти України присвячено монографію Т. Белінської [1].

Відносно музичної медієвістики відомо, що вона являє собою одну з найскладніших сфер сучасного музикознавства у зв'язку з необхідністю засвоєння досить великої кількості суміжних галузей

знань, оскільки сам предмет дослідження, пов'язаний з музичною традицією Середньовіччя, потребує оволодіння знаннями і практичними навичками з загальної та співочої палеографії, літургики, джерелознавства (знайомство з провідними архівами України та Європи, в яких знаходяться співочі рукописи), оволодіння мовами та особливостями нотації пам'яток відповідної літургічної традиції, та багатьма іншими предметами, в залежності від формулювання конкретної наукової проблематики.

Оскільки народна музична традиція та церковно-співоча культура Середньовіччя (візантійська, східно- та південнослов'янська, західноєвропейська та ін.) знаходилися, з одного боку, у певному контакті, а з іншого боку, являють собою досить різні за світоглядно-релігійними основами явища, вказані сфери бажано розглядати паралельно як із точки зору наукового, так і освітнього плану. В цьому контексті цікавим явищем є жанр духовного вірша, що поєднує у собі народні і християнські православні традиції на рівні змісту, поетики, форми, музично-стилістичних особливостей.

У фахових вищих навчальних закладах (музичних академіях) є чималі можливості для провадження відповідних дисциплін із напрямів етномузикології і музичної медієвістики, перш за все, для музикознавців, культурологів, хормейстерів, враховуючи необхідність вказаних освітніх компонентів для поглиблення знань з історії музики та наукової роботи (перші дві вказані спеціальності) і для практичної роботи з хоровими та вокально-ансамблевими колективами (хормейстера). Зазначимо активну освітню і наукову діяльність у вказаних напрямках в НМА України ім. П. Чайковського (кафедра історії музики та музичної фольклористики, кафедра старовинної музики), Львівській НМА ім. М. Лисенко (кафедра музичної фольклористики та Лабораторія музичної етнології, кафедра музичної медієвістики й україністики), кафедри музичного фольклору Рівненського державного гуманітарного університету та інших², де працюють оригінальні викладачі із значним освітнім і науковим досвідом. Декілька років автор статті читав курси з етнології і фольклору народів світу (6 семестрів на бакалаврському рівні у здобувачів-культурологів) та музичної палеографії (1 семестр у бакалаврів 2 курсу музикознавців і культурологів) в Одеській національній музичній академії. Вказаний досвід дозволив заглибитися і вийти на певний рівень систематизації здобутих знань і наукових опрацювань у сфері етномузикознавства і музичної медієвістики, а деяким слухачам цих курсів – знайти свій науковий шлях у теренах зазначених напрямів.

Працюючи останні чотири роки в дещо іншому освітньому середовищі – в університеті – можна констатувати затребуваність деяких інших сторін музично-освітньої діяльності, зважаючи на акцентування вокально-виконавських (соліст джаз-вокалу, актор музичного театру) і звукорежисерських кваліфікацій (наприклад, на викладанні класичних дисциплін музично-теоретичного і музично-історичного циклу, – теорія музики, сольфеджіо, гармонія, всесвітня історія музики та інші). Тим не менш, вважаємо, що внесення певних елементів етномузикології та музичної медієвістики у вказані вище музичні теоретичні і історичні дисципліни цілком можливим і збагачуючим музичний досвід здобувачів.

На бакалаврському і магістерському рівнях вищої освіти, в залежності від рівня музичної підготовки здобувачів, включення окремих елементів етномузикології і музичної медієвістики можливе в таких дисциплінах як теорія і історія музики, сольфеджіо, поліфонія і гармонія. Також для груп музикознавців та хормейстерів, а також для магістрів і аспірантів можливе ознайомлення здобувачів із такими більш складними предметами як музична палеографія, дешифрування невменної нотації різних традицій, дешифрування та обробка зразків народно-пісенної традиції, знайомство зі старообрядницькою регіональною традицією (яскравим явищем Одеського та інших регіонів України).

Надаємо перелік включення різних аспектів освітніх компонентів за напрямами «етномузикологія» і «музична медієвістика» на кафедрах музичного мистецтва з вокально-виконавського і звукорежисерського напрямів, існуючих в університетських умовах викладання:

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Теорія музики

Етномузикологія. Загальна характеристика музичного фольклорного мислення (жанр, стиль, етнічна специфіка).

Музична медієвістика. Загальна характеристика особливостей невменної нотації Середньовіччя.

Історія музики

Етномузикологія.

Релігійні основи первісного музичного мислення: синкретизм, сугестивна роль вербального та музичного компонентів фольклорного тексту, формування певного кола архаїчних музично-виразних показників як основи майбутньої національно-музичної основи авторської творчості.

Система жанрів фольклорної традиції в історичній еволюції:

- календарно-землеробський і сімейно-побутовий обрядовий цикл,

- епічна традиція;
- лірична пісенна традиція;
- танцювальна традиція ; інші.

Зв'язок фольклорної традиції з професійною музикою.

Музична медієвістика. Характеристика релігійних і літургійних показників християнського співу Середньовіччя (візантійський спів як основа знаменного розспіву і григоріанського хоралу).

Сольфеджіо

Етномузикологія.

1. Читання з листа музично-фольклорних зразків різних етносів.
2. Диктанти (зокрема, ритмічні) на етнічній музичній основі (інтонаційний склад різних жанрово-стильових пластів фольклору, метро-ритмічні особливості).
3. Визначення на слух жанрово-стильових фольклорних зразків.

Музична медієвістика. Визначення на слух різних монодійних конфесійних традицій.

Основи музичного аналізу, гармонії і поліфонії

Етномузикологія. Елементи музичної мови пісенного і інструментального фольклору – жанрова інтонаційна база, фактура, народно-підголоскова гетерофонія, бурдон, стрічкове та інші види багатоголосся.

Музична медієвістика. Елементи музичної мови: монодійний принцип мислення.

Гармонія

(при наявності високого рівня музично-теоретичної підготовки, а також для музикознавців, композиторів, хормейстерів при відсутності спеціалізованих кафедр з етномузикології та музичної медієвістики).

Зародження гармонічного мислення в народно-пісенній традиції, особливі форми народної гармонії у зв'язку з жанровими акцентами.

Музична медієвістика.

1. Ісон у візантійській традиції.
2. Ранні форми знаменного багатоголосся з точки зору гармонічного мислення (зокрема, у порівняльній характеристиці з західноєвропейськими формами багатоголосся).

Поліфонія

(при наявності високого рівня музично-теоретичної підготовки, а також для музикознавців, композиторів, хормейстерів при відсутності спеціалізованих кафедр з етномузикології та музичної медієвістики).

Етномузикологія. Різновиди поліфонічного мислення в різних етнічних традиціях.

Музична медієвістика.

Різновиди багатоголосся знаменної традиції.

Розшифрування зразків фольклору різних жанрів.

Формування творчих навичок на фольклорному матеріалі різних стилів і жанрів.

Музична медієвістика. Методи дешифрування невменної нотації різних традицій.

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

- Знайомство з старообрядницькою регіональною традицією (яскравим явищем Одеського та інших регіонів України).

- Особливості невменної нотації Середньовіччя (візантійський спів, знаменний розспів, григоріанський хорал).

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Введення таких окремих музично-історичних та музично-теоретичних дисциплін як:

- Етномузикологія;
- Музична палеографія;
- Музична текстологія;
- Поетика церковного співу Середньовіччя.

Висновки. На бакалаврському і магістерському рівнях вищої освіти, в залежності від рівня музичної підготовки здобувачів, включення окремих елементів етномузикології і музичної медієвістики можливе в таких дисциплінах як теорія музики (наприклад, розглядання особливостей невменної нотації Середньовіччя), історія музики, поліфонія і гармонія (народно-підголоскова та інші форми народного поліфонічного мислення, багатоголосся знаменної традиції). Для груп музикознавців та хормейстерів, а також для магістрів і аспірантів

можливе ознайомлення здобувачів із більш складними предметами: музична палеографія, дешифрування невменної нотації різних традицій, дешифрування та обробка зразків народно-пісенної традиції, знайомство зі старообрядницькою регіональною традицією (яскравим явищем Одеського та інших регіонів України).

Примітки

¹ Автор публікації, за люб'язним дозволом Є.В. Ігнатенко, прослухав річний курс із розшифрування візантійської нотації, за що щиро їй вдячний.

² Активна освітня та наукова діяльність спеціалізованих кафедр етномузикології і музичної медієвістики в музичних академіях та в університетах потребує окремого розгляду.

Список використаної літератури

1. Белінська Т. В. Історія становлення та розвитку змісту музично-фольклористичних дисциплін у системі вищої музичної освіти України (20-ті рр. XX – поч. XXI ст.): монографія. Вінниця : ВМГО «Розвиток», 2017. 204 с.
2. Довгалик І., Добрянська Л. Львівська етномузикологія від джерел до сьогодення. *25-ліття львівської Кафедри музичної фольклористики та Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології: історія – персоналії – доробок*. Бібліографічний покажчик / гол. ред. І. Пилатюк; ред.-упор. І. Довгалик. Львів, 2019. С. 5–22.
3. Ігнатенко Є. В. Візантійська музика в освітньо-науковому просторі сучасної України. *Наук. вісник Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського*. 2023. Вип. 138. С. 116-125.
4. Квітка К. В. Максимович і Аляб'єв в історії збирання українських мелодій. *Первісне громадянство і його пережитки на Україні*. 1928. Вип. 1. Кн. 5. С. 86–187.
5. Луканюк Б. До історії терміна «етномузикологія». *Вісник Львівського університету: Серія філологічна / упор. А. Вовчок, І. Довгалик*. Львів, 2006. Вип. 37. С. 257–275.

Reference

1. Belinska T. V. Istoriia stanovlennia ta rozvytku zmistu muzychno-folklorystychnykh dystsyplin u systemi vyshchoi muzychnoi osvity Ukrainy (20-ti rr. XX – poch. XXI st.) : monohrafiia. Vinnytsia : VMHO «Rozvytok», 2017. 204 s.
2. Dovhaliuk I., Dobrianska L. Lvivska etnomuzykoloheia vid dzherel do sohodennia. 25-littia lvivskoi Kafedry muzychnoi folklorystyky ta Problemnoi naukovy-doslidnoi laboratorii muzychnoi etnolohii: istoriia – personalii – dorobok. Bibliohrafichnyi pokazhchyk / hol. Red. Ihor Pylatiuk; red.-upor. Iryna Dovhaliuk. Lviv, 2019. S. 5–22.
3. Ihnatenko Ye. V. Vizantiiska muzyka v osvithno-naukovomu prostori suchasnoi Ukrainy. Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy im. P. I. Chaikovskoho. 2023. Vyp. 138. S. 116-125.
4. Kvitka K. V. Maksymovych i Aliab'iev v istorii zbyrannia ukrainskykh melodii. Pervisne hromadianstvo i yoho perezhytky na Ukraini. 1928. Vyp. 1. Kn. 5. S. 86–187.
5. Lukaniuk B. Do istorii termina «etnomuzykoloheia». Visnyk Lvivskoho universytetu: Serii filolohichna / upor. A. Vovchok, I. Dovhaliuk. Lviv, 2006. Vyp. 37. S. 257–275.

ETHNOMUSICOLOGY AND MUSICAL MEDIEVAL STUDIES AS COMPONENTS OF THE DISCIPLINES OF THE MUSICAL-HISTORICAL AND MUSICAL-THEORETICAL CYCLE IN THE SYSTEM OF MODERN HIGHER MUSICAL EDUCATION

Kaplun Tetiana – Candidate of Arts, Associate Professor, Head of the Department of musical art and sound engineering International Humanitarian University, Odesa

The article examines the current problems of modern higher musical education, in which the familiarization of students of all levels of higher education with the results of musicological research in the fields of such scientific areas as ethnomusicology and musical medieval studies occupies an important place. The author introduces the possibility of gradual assimilation of the foundations and leading principles of the specified areas of musicology in various educational components at the bachelor's, master's and postgraduate levels, as well as the subsequent thorough study of modern problems of ethnomusicology and musical medievalism at the level of the third (educational and scientific) level of higher education.

Key words: higher education in Ukraine, modern higher musical education, ethnomusicology, musical medieval studies, folklore, sacred music, musicological studies, sacred chants, monody, unskilled notation

UDC 78.033.2

ETHNOMUSICOLOGY AND MUSICAL MEDIEVAL STUDIES AS COMPONENTS OF THE DISCIPLINES OF THE MUSICAL-HISTORICAL AND MUSICAL-THEORETICAL CYCLE IN THE SYSTEM OF MODERN HIGHER MUSICAL EDUCATION

Kaplun Tetiana – Candidate of Arts, Associate Professor, Head of the Department of musical art and sound engineering International Humanitarian University, Odesa

The article is devoted to considering the problems of modern higher musical education in the context of its enrichment by such important areas of the history of musical art as ethnomusicology and musical medieval studies. The author examines the leading principles of implementation of the indicated directions in the modern university environment.

Research methodology. Leading research methods are: analytical, descriptive, practical, author's practical activity.

At the bachelor's and master's levels of higher education, depending on the level of musical training of the applicants, the inclusion of certain elements of ethnomusicology and musical medieval studies is possible in such disciplines as music theory (for example, consideration of the features of the unwieldy notation of the Middle Ages), music history, polyphony and

harmony (folk-subvocal and other forms of folk polyphonic thinking, the polyphony of the famous tradition). Also, for groups of musicologists and choirmasters, as well as for groups of masters and postgraduate students, it is possible to familiarize applicants with such more complex subjects as musical paleography, deciphering the clumsy notation of various traditions, deciphering and processing samples of the folk song tradition, getting to know the Old Believer regional tradition (a bright phenomenon in Odesa and other regions of Ukraine).

Key words: higher education in Ukraine, modern higher musical education, ethnomusicology, musical medieval studies, folklore, sacred music, musicological studies, sacred chants, monody, unskilled notation.

Надійшла до редакції 22.05.2024 р.

УДК 745.52(477.81)(092)

ТЕНДЕНЦІЇ СИНТЕЗУ РЕГІОНАЛЬНИХ ТЕКСТИЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ ТА НОВАЦІЙ У ТВОРЧОСТІ МАРТИ ТА ІВАННИ ТОКАР

Локшук Ірина – аспірантка кафедри історії і теорії мистецтва, Львівська національна академія мистецтв

<https://orcid.org/0000-0002-3204-4644>

DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.790>

lokshukirina@gmail.com

Стаття присвячена розвитку текстильного мистецтва на Рівненщині. Розглядаються творчий доробок М. Токар, яка зосереджувала свою діяльність на теренах Львова, Рівного, а також мистецька діяльність її доньки – І. Токар. Текстильна спадщина останньої зосереджена в руслі виконання гобелена, батика, текстильної пластики тощо. Виявляється мистецький доробок М. Токар, творчість якої тісно переплітається зі створенням сценічних костюмів для музичних українських колективів. При формуванні сценічного костюму художниця вивчала етнографічну базу та традиції народного вбрання регіонів Полісся та Волині. Серед іншого, були виконані костюми для студентського фольклорно-етнографічного ансамблю «Джерело» (1989-1990 рр.) та костюми для студентського оркестру народної музики «Мереживо» РДГУ (1998-1999 рр.).

Вивчається творчість І. Токар, яка виробила власну манеру передачі ідеї, образу, композиції, застосування колористичних відтінків у текстильному мистецтві. Наслідуючи почерк своєї матері, мисткиня сформувалася у львівському середовищі, а нині її текстильна творчість збагатилася регіональними поліськими та волинськими акцентами. Це помітно у використанні художницею природних матеріалів (лляних ниток) під час ткання гобеленів, у наданні переваги насиченим та вибіленим відтінкам сірого кольору, червоного і вкраплення чорного кольорів, притаманних для традиційних поліських тканин. Так, у 1990-х рр. вона відтворила спроектовані М. Токар комплекти вбрання для ансамблю скрипалів під керівництвом завідувача кафедри народних інструментів РДГУ О. Степанова.

Простежується синтез регіональних текстильних традицій та новацій у творчості М. Токар та І. Токар. Традиція через елементи культури, які передаються від покоління до покоління, і зберігаються протягом тривалого часу та слугують регулятором суспільних стосунків, є основою міцно збереженої регіональної ткацької звичаєвості на Поліссі.

Ключові слова: художні тканини України, ткацтво, інтер'єрна тканина, одягова тканина, гобелен, художні особливості, традиції, новації, рівненське Полісся.

Постановка проблеми. Художнє текстильне професійне мистецтво Рівненщини сьогодні активно розвивається. Творча діяльність митців наприкінці ХХ – першої чверті ХХІ ст. викристалізувала основу текстильного середовища регіону. Серед корифеїв виділяється творчість В. Липового, П. Липової, Т. Лукашевич, І. Токар (Львів; Рівне), О. Охримик (Львів; Рівне). Сучасні мистецькі підходи прослідковуються у текстильних напрацюваннях молодшої генерації Рівненщини – О. Побережної, О. Галайчук, А. Кляповської (Рівне; Білорусь), Я. Гузь, О. Хавтури, П. Бенедюка тощо. Саме плеяда молодих митців регіону викристалізувалася завдячуючи педагогічній діяльності М. Токар та І. Токар в творчих майстернях рівненського університету. Синтез регіональних традицій та новацій – основа для повноцінного текстильного проекту та подальшої візуалізації для широкої європейської аудиторії.

Аналіз останніх досліджень. У статтях І. Токар [9], [8], О. Сташука [7], М. Костельної [1] розкриваються етапи творчої діяльності М. Токар, характеризуються окремі зразки текстильної спадщини мисткині. Огляд розвитку українського гобелена, персоналії простежується у працях Г. Кусько [3], Д. Скринник-Миська [6]. Основні аспекти зародження та діяльності рівненської художньої текстильної школи черпаємо у публікаціях Л. Крайлюк [2], Р. Шеретюк [5], І. Локшук [4]. Зазначені праці носять фрагментарний рівень характеристики текстильних напрацювань художниць. Малодослідженим є питання діяльності художниці-текстильниці І. Токар, її мистецький та духовний взаємозв'язок із М. Токар, чим зумовлене наше дослідження. Недостатність наукових праць у цьому питанні на сучасному етапі окреслюється в нашій розвідці.

Мета статті – дослідження синтезу регіональних текстильних традицій та новацій у творчості Марти та Івонни Токар.